

Традиції та інновації в сучасній педагогічній діяльності: європейський вимір

неповнолітніх хворими на ВІЛ/СНІД може вестися як через предметне навчання, так і через організацію позаурочної активності учнів. Застосування декількох підходів до профілактики, можливе тільки в освітньому середовищі, істотно підвищує її ефективність. Діти і підлітки, які перебувають в освітньому середовищі, мають ще не сформовану систему життєвих цінностей, яку можна намагатися змінити шляхом проведення профілактичної роботи та підвищення мотивації до здорового способу життя.

1. Варивончик Д. В. (2001) *Соціальні напрямки профілактики ВІЛ-інфікування серед підлітків*. Сучасні методи залучення до здорового способу життя, профілактики шкідливих звичок та захворювань у дітей та підлітків. К. С. 123-127.
2. Видерман Н. С. (2004) *Социальный педагог в сфере профилактики наркомании*. Педагогическая наука и образование. №4. С. 80-84.
3. (2001) *ВІЛ/СНІД серед дітей та молоді в Україні*. Тематичне дослідження. К.: ЮНІСЕФ. 420 с.
4. (2001) *ВІЛ-інфекція та СНІД в Україні*. Збірник матеріалів з актуальних проблем протидії епідемії. Вип. 1. К.: Медінфоцентр «Вектор». 157 с.
5. (2006) *Глобальна стратегія ЮНЕСКО з освіти та профілактики ВІЛ/СНІДу*. Життя проти СНІДу. №7. С.2 – 3.
6. (2003) *Проблеми наркоманії, ВІЛ-інфекції та ПСШ в Україні*. Інформаційний бюлетень. К.: ДЦССМ. 48 с.
7. (2005) *Профілактика ВІЛ/СНІД в учнівському та молодіжному середовищі: Довідник для соціальних працівників, вчителів, шкільних психологів, батьків*. О.Т. Баришполець, І.Ф. Ільїнська, Б.П. Лазоренко, І.М. Пінчук, С.І. Хаїрова, А.М. Щербинська. К.: Держсоцслужба. 204 с.
8. (2004) *Профілактика ВІЛ/СНІДу та ризикованої поведінки серед вихованців притулків для неповнолітніх: збірка інформаційних, методичних, ілюстративних матеріалів для спеціалістів*. К.: Вид. «Версо-04». 120 с.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Світлана Пенькова

*кандидат педагогічних наук, доцент
Ізмаїльський державний гуманітарний університет*

Ганна Матвієнко

*магістранта педагогічного факультету
Ізмаїльський державний гуманітарний університет*

Моделювання майбутньої професійної діяльності є важливою складовою у процесі практико-орієнтованої підготовки вчителів початкових класів в умовах реалізації ідей Нової української школи. Проблема готовності педагогічних працівників до фахової діяльності розглядалася в останні роки багатьма вченими, однак єдиного погляду на цей феномен немає. В той час як цілісне поняття готовність характеризується складною динамічною й багаторівневою структурою з огляду на функціональне призначення і змістові ознаки під час професійних операцій. Системні блоки особистісного становлення фахівця розглядаються у науковій літературі як компоненти його готовності.

Метою статті є визначення складових готовності вчителя початкових класів до роботи в умовах інклюзивного освітнього середовища. У сучасних наукових дослідженнях С. Альохіної, В. І. Бондаря, З. М. Шевців та ін. [1; 2;4]. формування готовності педагога до роботи в інклюзивній школі пов'язується з двома критеріями: психологічним і професійним. У структурі професійної підготовки вчені розрізняють такі складові: інформаційну готовність (опанування новітніх педагогічних технологій, знання з дидактики та теорії виховання, корекційної педагогіки, вікової, педагогічної психології, окремих методик початкового навчання, індивідуалізації та диференціації навчальної

Традиції та інновації в сучасній педагогічній діяльності: європейський вимір

роботи на уроці), готовність моделювати форми навчальної роботи, реалізувати варіативність навчання, готовність до професійної взаємодії й навчання різних категорій дітей молодшого шкільного віку.

До структури психологічної готовності загальновідомо вкладають емоційне прийняття дітей з різними психофізичними порушеннями, готовність залучати їх до завдань і змісту спільної навчально-пізнавальної роботи всього класу, створення ситуації успіху й задоволення власною педагогічною практикою.

Усвідомлена педагогічна діяльність учителя реалізується через формування професійних обов'язків і трудових операцій у роботі з дітьми молодших класів в умовах інклюзивного навчання, саморозвитку й удосконалення професійних здатностей та теоретико-практичного змісту організації педагогічного процесу від репродуктивного до творчого його характеру. Під поняттям «професійні здатності» розуміють сукупність сформованих у процесі вузівського навчання спеціальних умінь, навичок, особистісних якостей і здатності використовувати їх у професійній діяльності з учнями інклюзивного класу: цілепокладання, мотивування, діагностування та прогнозування»[3, с. 398]. Професійна підготовка і подальша практична робота будуть більш ефективною при практико-орієнтованому навчанні майбутніх учителів, орієнтації їх на професійні нормативи й обов'язки.

У підготовці до роботи в умовах інклюзивного освітнього середовища доцільним є дворівневий підхід до поетапного становлення майбутнього фахівця з педагогіки інклюзивного навчання: 1) підготовчий етап; 2) основний етап; 3) операційно-діяльнісний етап.

На першому етапі здійснюється педагогічна підготовка у закладі вищої освіти, на другому – набуті компетентності реалізуються у професійній фаховій діяльності. Завданням першого етапу вбачається мотивація майбутнього педагога до створення й реалізації інклюзивного навчання молодших школярів у процесі здобуття вищої освіти рівня бакалаврату. Другий етап є основним і передбачає досконале оволодіння фахівцями теоретичних та практичних основ учительської праці в інклюзивному середовищі. Операційно-діяльнісний, третій, етап узагальнює й вдосконалює набуті знання, вміння і навички вже у процесі безпосередньої фахової діяльності в умовах навчання молодших школярів з особливими освітніми потребами. У представленій К.П. Бовкуш моделі формування готовності майбутнього вчителя початкових класів до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами [4, с. 68-70] простежуються наступні рівні вищенаведених етапів: адаптивний, репродуктивний і оптимальний. Перший рівень характеризується недостатнім осмисленням і неповним сприйняттям учителями концептуальних ідей і сутності інклюзивного навчання, несформованим бажанням працювати з дітьми з обмеженими можливостями здоров'я, неповним усвідомленням форм, методів, прийомів і засобів роботи в інклюзивній освіті. За репродуктивним рівнем учителі частково відповідають критеріям готовності до інклюзивного навчання, забезпечення взаємодії школярів задля успішної навчальної діяльності обох груп, але мотиваційна складова залишається досить низькою, організація та методичне забезпечення недиференційовані, способи вирішення професійних завдань сформовані стандартно, індивідуально-диференційований підхід не усвідомлений стосовно специфіки навчання дітей з особливими освітніми потребами.

Оптимальний рівень доводить високий рівень сформованості теоретико-практичної підготовки, належну усвідомленість фахових обов'язків, рефлексивність, належне сприймання принципів інклюзії та успішне їх упровадження в практику школи, особистісна зацікавленість у результаті освітньої, виховної, розвивальної й корекційної роботи з молодшими школярами. Важлива роль у змістовому контексті педагогічної діяльності належить інклюзивній компетентності, як здатності до організації й планування інклюзивного освітнього середовища у початковій школі, ефективного здійснення

Традиції та інновації в сучасній педагогічній діяльності: європейський вимір

методично-управлінської діяльності. Вищеназвана компетентність забезпечується шляхом вивчення нормативних дисциплін навчального плану й дає змогу здобувачеві вищої освіти оволодіти знаннями сучасних методик навчання дітей молодшого шкільного віку з особливими освітніми потребами; знати специфіку та інструментарій психолого-педагогічного супроводу осіб в інклюзивному освітньому середовищі, методи діагностики та корекції психофізичного розвитку та навчальних досягнень здобувачів початкової освіти. Знати технології організації навчання, виховання і розвитку дітей з особливими освітніми потребами, сучасні концепції, організаційні форми, методи, прийоми і засоби створення інклюзивного середовища початкової освіти; види контролю за його перебігом.

Таким чином, фахова підготовка вчителя початкових класів до роботи в інклюзивному освітньому просторі Нової української школи потребує вмотивованого оновлення теоретико-методологічної системи професійних знань та компетентнісного підходу до становлення майбутнього фахівця в процесі навчання у вищій школі.

1. Альохіна С. *Інклюзивна освіта в Україні: здобутки, проблеми та перспективи: резюме аналітичного звіту за результатами комплексного дослідження*. URL: <http://www.twirpx.com/974948>.

2. Бондар В. І. *Освіта дітей з особливими потребами: пошуки і перспективи*. URL: www.surdopedagogika.com.

3. Бевзюк М.С. (2016) *Критерії готовності майбутніх учителів початкових класів до взаємодії з батьками в умовах інклюзивного навчання*. Молодий вчений. №12. С.397-400. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_12_98

4. Бовкуш К.П. (2015) *Модель формування готовності майбутнього вчителя початкової школи до взаємодії учнів в умовах інклюзивного навчання*. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. № 6. С. 67-74. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2015_6_12

5. Шевців З. М. (2017) *Педагогічні умови формування соціально-педагогічної компетентності у майбутнього вчителя початкових класів інклюзивної освіти*. Освіта та розвиток обдарованої особистості. № 1. С. 5–9.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН «ОДИНОКОГО МАТЕРИНСТВА»: ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ

Світлана Полякова

*магістрантка педагогічного факультету
Ізмаїльський державний гуманітарний університет
Науковий керівник – доц. Замашкіна О.Д.*

Серед проблем, які виникають сьогодні перед суспільством, є гостра криза сім'ї, причинами якої є зміна моральних норм в області взаємовідносин чоловіків та жінок, поширення дошлюбних зв'язків, зміна традиційних сімейних ролей, втрата розуміння, що таке «інститут шлюбу». Протягом останніх десятиліть дедалі актуальнішою стає проблема «одинокого материнства». Соціальні працівники і психологи традиційно відносять до категорії неповних сім'ї, в яких жінка або чекає дитину, або вже виховує її одна, без чоловіка. З кожним роком кількість неповних материнських сімей зростає, формується небажання молодих людей одружуватись, мати дітей, та навіть ті, хто таки вступив в законний шлюб дуже часто швидко подають на розлучення. Дані факти свідчать про необхідність більшуважого ставлення до проблем жінок репродуктивного віку.

Проблематику неповних сімей вивчали безпосередньо вчені: О. Безпалько, Л. Волинець, І. Грига, І. Демент'єва, І. Зверева, Н. Зобенько, А. Капська, І. Пеша, Т. Семигіна, І. Трубавіна, О. Яременко та ін. Питаннями організації соціального захисту та соціально-психологічної допомоги неповним сім'ям в Україні присвячено праці Г. Бевз, І. Зверєвої, А. Капської, І. Мигович, І. Трубавіної та ін. [1, с. 74].